

Під зоряним небом

КУПИТИ

Про книгу

Грушевський залишив тисячу сторінок художньої спадщини. Тут зібрано шістнадцять його оповідань і мемуарний текст «Як я був колись белетристом». Ці твори засвідчують шлях автора в красному письменстві: від народника, котрий мріє про літературу як про громадську справу, до модерніста, який випускає на волю «зачинених дітей» своєї думки. Грушевський-письменник слідом за Кантом пропонує нам подивитися на зоряне небо над нами і на моральний закон усередині нас.

Як я колись був белетристом

Сорок літ тому в фейлетонах львівського «Діла» за 1885 рік (ч. 6668) було надруковане моє оповідання «Бех-аль-Джугур», написане на початку того року, в місяці лютім. Номери газети з сим оповіданням одержав я кілька років пізніше і навіть докладної відомості про те, що і де надрукувалося, довго не мав, але мені досить було, що мої перші оповідання, післані під весну того року на руки Івана Семеновича Нечуя-Левицького, були передані ним до Львова для надрукування, значить, були признані вартими друку. Повідомляючи мене про се, покійний Іван Семенович написав, що в Херсоні ладиться літературний збірник, і дав мені адресу покійного Дмитра Васильовича Марковича, що, служачи тоді в Херсоні, був один з ініціаторів збірника (чи головним-таки зачинителем сього діла), щоб я післав йому щось до друку. Я післав йому оповідання «Бідна дівчина», написане літом того ж таки 1885 року, і Маркович вскорості повідомив мене, що оповідання се прийнято до збірника «Степ» і пішло вже до цензури. Такий успіх піддав мені гадку, що белетристика — се моє покликання, та сфера, в котрій я можу послужити національному українському життю. Мені здавалось, що я знайшов себе як письменник і моя дорога стелиться передо мною ясно і виразисто.

Се був великий момент в моім житті. Мені тоді скінчилось дев'ятнадцять літ, і я був в останньому класі гімназії. Батько — педагог з професії і покликання — умисно віддав мене до школи пізно, до класу значно нижчого, ніж який я вмів, аби я не мав труднощів у науці; і він справді не завдавав мені труду, хоч я вважався кращим учеником не тільки свого класу, а й цілої гімназії. Я мав багато вільного часу, і ставши бібліотекарем великої і гарної гімназійної бібліотеки (вона обслуговувалася самими гімназистами під номінальним наглядом офіціального бібліотекаря), я, можна сказати, — плавав у книжковому морі і впивався ним. Письменство, літературна праця ввижались мені найкращим уділом на землі, а обгострене національне почуття і культ громадського обов'язку, прищеплений батьками, в сумі зробили для мене свого роду завданням життя — вести роботу на ниві українського письменства, в інтересах українського життя.

Обставини зложилися так, що мої батьки, щиро прив'язані до рідної Київщини, опинились на Кавказі серед російської й зросійщеної людності, і тільки раз на три роки мій батько діставав довшу вакаційну відпуст-ку, котру використовував для об'їзду широко розгалуженої рідні своєї, а ще більше — моєї матері. Він використовував сі об'їзди на те, щоб скріпити й поглибити в мені пієтизм до рідного краю, його природної краси, етнографічних особливостей, мови, пісні, поезії. Не будши активним українцем в теперішнім розумінні, але визначаючись поетичним почуттям, він відчував живо красу українського життя і традиції і передав се мені. Тільки те, що в його спокійній, ясній, зрівноваженій натурі жило більш пасивно, в сфері внутрішніх переживань, майже не впливаючи на його діяльність, в моїй напруженій, нервовій вдачі набирало характеру домінуючого стимулу мого мислення, уяви й чуття. Я був самотнім мрійним молодиком, загрузеним у свої внутрішні переживання; годинами міряючи чи то стежки батьківського садка, чи то порожній, незвичайно до в'язничого схожий гімназійний двір, вимрював я довгі фільми своєї будучої діяльності: образи, розмови, такі яскраві, що вони приводили мене до повної втоми і вичерпання, а руховою силою того всього був звичайно мотив національний.

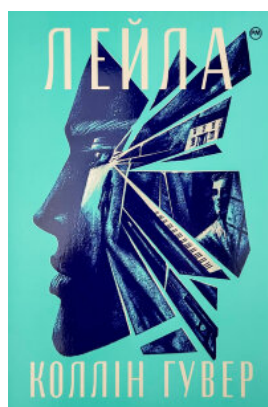
Відірвання від рідного краю, постійне пробування серед чужородців (я був пансіонером гімназії в Тифлісі, де буквально не було ні одного українця, а й поза гімназією не знаходив нікого), з другого боку — незвичайно різнобарвний національний склад людності, серед котрої доводилось обертатись, атмосфера національних питань і конфліктів різних місцевих культур з російським централізмом — все се екзальтувало мої національні почуття й робило їх осередком моїх дум та емоцій. Мета, зміст і щастя життя уявлялося мені в тім, щоб послужити національному українському відродженню. Я був знайомий з історією відродження слов'янських народів, «История славянских литератур» Пипна й Спасовича належала до найбільш дорогих мені книг. В «Историческом Вестнике» я відшукав начерки з історії нової української літератури покійного М. І. Петрова, читав і перечитував їх з залассям. Навпаки — «Задачи украинофильства» Костомарова наповняли мене тяжким сумом.

Недоробленість українського відродження, розпорошеність української інтелігенції, занедбання нею свого обов'язку перед без'язикою і безосвітньою народною масою, відречення від славного минулого, від таких скарбів рідної народності — здавались мені всесвітньою ганьбою і безчестям, яке крило й мене, й усі живучі покоління поскільки б вони не хотіли приложити рук до того, аби з того безчестя очиститись.

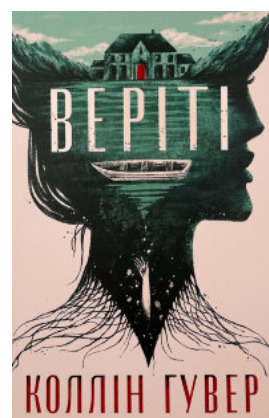
Рекомендована література

Тіло веде лік. Як
лишити психотравми в
минулому

Лейла

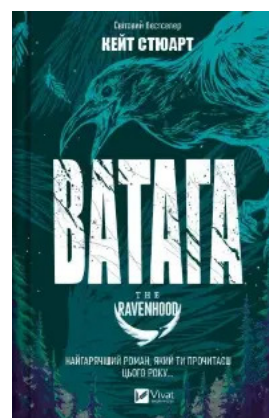
Веріті. Ексклюзив

Останній лист

Священник. Книга 1

Ватага

Перейти до категорії
Проза

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ